

Отже, ми дослідили та проаналізували транспортну систему України в контексті сталого розвитку. Розглянули три підходи до концепції сталого розвитку транспортної системи. Запропонували концептуальні принципи сталого розвитку транспорту, об'єднані в чотири групи: економічні, екологічні, соціальні та об'єднувальні. З огляду на актуальність, важливість та ширину охоплення, проблема сталого розвитку транспортної системи ще потребує подальших досліджень.

Література

1. Сич Є.М. Інфраструктура транспортного ринку в системі чинників соціально-економічного зростання / Є.М. Сич, О.В. Бойко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету : наук. зб. – Сер.: Економічні науки. – Чернігів : Вид-во ЧДТУ. – 2012. – № 3 (60). – С. 115-127.
2. Сирийчик Т. Транспортна політика України та її наближення до норм Європейського Союзу / Т. Сирийчик, А. Фургалська, Ч. Клімкевич, М. Камола та ін. / за ред. М. Свенціцької. – К. : Вид-во Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки, 2010. – 102 с.
3. Транспорт і зв'язок України 2012 // Статистичний збірник. – К. : ТОВ "Август Трейд", 2012. – 269 с.
4. Мережа міжнародних транспортних коридорів на території України // Міністерство транспорту і зв'язку України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.mintrans.gov.ua/uk/show/transports.html#>.
5. Новікова А.М. Україна в системі міжнародних транспортних коридорів / А.М. Новікова. – К. : Вид-во НІМБ, 2003. – 494 с.
6. Декларация "Декларация Рио-де-Жанейро по окружающей среде и развитию (14 июня 1992 года) від 14.06.1992 р., № 995_455. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_455.
7. Урсул А.Д. Концептуальные основы перехода России а модель устойчивого развития / А.Д. Урсул // Нелинейные явления в распределенных системах. – М. : Изд-во РАН. Гос. ин-т физико-технических проблем, 1994. – С. 103-157.
8. Величко А.А. В поисках стратегии будущего / А.А. Величко // Известия Русского географического общества. – 1995. – № 3. – С. 11-24.
9. Данилов-Данильян В.И. Экологизация народного хозяйства – основа устойчивого развития / В.И. Данилов-Данильян // Экология. Экономика. Бизнес. – Сер.: Эколого-экономические аспекты устойчивого развития. – М., 1995. – С. 5-10.
10. Кондратьев К.Я. Вторая конференция ООН по окружающей среде и развитию: некоторые результаты и перспективы / К.Я. Кондратьев // Известия Русского географического общества. – 1993. – Т. 125. – Вып. 3. – С. 1-8.
11. Хвесик М.А. Сталый розвиток: світоглядна ідеологія майбутнього : монографія / М.А. Хвесик, І.К. Бистряков, Л.В. Левковська, В.В. Пилипів; за ред. Акад. НААН України М.А. Хвесика. – К. : Вид-во ДУ Ін-ту економіки природокористування та сталого розвитку НАН України, 2012. – 465 с.
12. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення транспортної стратегії України на період до 2020 року" № 2174-р від 20.10.2010 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2174-2010-%D1%80>.
13. Двудліт З.П. Принципи еколого-економічного управління залізничним транспортом / З.П. Двудліт // Формування ринкової економіки : зб. наук. праць. – Спец. вип.: Економіка підприємства: теорія та практика. – К. : Вид-во КНЕУ, 2012. – С. 106-114.

Бойко Е.В., Двудліт З.П. Устойчивое развитие транспортной системы Украины

Исследовано и проанализировано состояние транспортной системы Украины в контексте устойчивого развития. Рассмотрены три подхода к концепции устойчивого развития транспортной системы: экономический, экологический и социальный. Предложены концептуальные принципы устойчивого развития транспорта, объединенные в четыре группы: экономические, экологические, социальные и объединительные.

Ключевые слова: транспорт, транспортная система, устойчивое развитие, концептуальные принципы устойчивого развития транспорта.

Bojko O.V., Dvulit Z.P. The sustainable development of modern ukrainian transport system

The condition of transport system of Ukraine in the context of sustainable development is investigated and analyzed. Three approaches to the concept of transport system sustainable development are considered: economic, ecological and social. Conceptual principles of transport sustainable development are suggested and incorporated in four groups – economic, ecological, social and unifying.

Keywords: transport, transport system, sustainable development, conceptual principles of transport sustainable development.

УДК 658.589:621

Аспір. В.Ю. Петринка¹ –
Східноєвропейський НУ ім. Л. Українки

КОНЦЕПЦІЯ ПОБУДОВИ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуто сутність концепції побудови інноваційного потенціалу енергозбереження промислових підприємств, проведено поділ енергозбереження за типами інноваційних складових, які вносять свою частку в загальний інноваційний розвиток економіки країни, виділено пріоритетні напрями підвищення ефективності систем енергозбереження в промисловості, що дасть змогу підвищити експортний потенціал країни, конкурентоспроможність вироблених товарів і послуг, а також збільшити зайнятість населення завдяки розвитку виробництва енергоефективного обладнання та матеріалів.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Однією з визначальних умов зниження витрат на промислових підприємствах і підвищення економічної ефективності виробництва є системна модернізація виробничого процесу з одночасним здійсненням енергозберігаючих заходів. Для цих цілей необхідно розробляти і реалізовувати відповідні заходи, які повинні підвищувати одночасно декілька показників діяльності організації. Водночас, важливим і необхідним є реалізація політики енергозбереження на промислових підприємствах у контексті впровадження інновацій у галузі підвищення енергоефективності. У такому випадку доцільним є реалізація концепції інноваційного потенціалу енергозбереження промислових підприємств. Застосування такого підходу дасть змогу виявити найбільш привабливі напрями стосовно реалізації інноваційного потенціалу енергозбереження.

Представники великих промислових компаній України вже сьогодні приділяють значну увагу показникам енергоспоживання, енергозбереження та підвищення енергоефективності виробництва. З метою виявлення потенціалу енергозбереження в різних регіонах України було розроблено і розраховано спеціальний індекс (Ukrainian Energy Index, UEI), що дає змогу порівнювати ефективність використання енергоресурсів у регіонах України з урахуванням структури національної економіки [1].

Аналіз досліджень та публікацій останніх років. Основні теоретичні та прикладні розробки з питань обґрунтованого оцінювання потенціалу енергозбереження в Україні, а також формування механізмів реалізації енергозберігаючих заходів на промислових підприємствах розглянуто у працях В. Андрійчук, О. Біло-

¹ Наук. керівник: проф. О.В. Макара, д-р екон. наук

рус, В. Гейця, В. Гришко, А. Мазаракі, Ю. Свірчевської, Ю. Пахомова [2-5]. Проблеми щодо забезпечення енергозбереження та підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств досліджено у роботах С. Ермилова, О. Суходолі, Т. Сердюк [6-8].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень з проблем енергозбереження, не розкрито сутність концепції побудови інноваційного потенціалу енергозбереження промислових підприємств та, з огляду на зазначене, не виокремлено пріоритетних напрямів із підвищення ефективності систем енергозбереження у промисловості.

Мета дослідження. Метою дослідження є розкриття сутності концепції побудови інноваційного потенціалу енергозбереження промислових підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для розробки та реалізації політики підвищення ефективності використання енергії є важливим поділ потенціалу за типами інноваційних складових енергозбереження. Доцільно розглянути інноваційний потенціал енергозбереження промислових підприємств як сукупність складових елементів, які вносять свою частку в загальний інноваційний розвиток економіки країни.

Технологічна складова потенціалу має оцінюватись з огляду на те, що все існуюче обладнання замінюється на кращі існуючі зразки техніки. Її величина залежить не тільки від технологічних, а й від географічних чинників залежно від того, які передові технології розглядаються: вітчизняні чи світові. Тут важлива інформованість про зарубіжні технології і можливі обмеження їх ефективного застосування в конкретній сфері.

Технологічна складова потенціалу представляє лише гіпотетичні можливості енергозбереження без врахування обмежень, що стосуються його реалізації.

Однак такі обмеження існують. Обмеження першої групи називаються правовими і скорочують технологічну складову потенціалу до так званої правової складової потенціалу енергозбереження. Вона базується на обмеженнях нормативно-правових норм, що регулюють відносини у сферах інноваційного розвитку та енергозбереження і знаходиться під впливом стану соціально-економічного становища в галузях промисловості, а також наявності зовнішньої і внутрішньої конкуренції.

Група економічної складової потенціалу енергозбереження визначає можливість та економічну доцільність заміни вже наявного обладнання на нове, більш ефективне.

Найважливішим фактором, що визначає не лише розмір, але і структуру потенціалу енергозбереження, є структура економіки, що є похідною від соціально-політичної організації суспільства.

Інше обмеження пов'язане з тим, що споживачі енергії можуть використовувати обмежену кількість енергоефективного обладнання. Це обмеження залежить від термінів служби й амортизації обладнання: якщо останнє замінюється перш, ніж амортизується, то споживач може понести значні економічні втрати. Якщо обладнання служить в середньому десять років, то парк обладнання буде замінюватися протягом десяти років, тобто тільки через десять років виявиться можливим повністю замінити весь парк на найефективніші зразки.

Коли ціни на енергоносії досить високі, заміна енергоємного обладнання на більш ефективне раніше терміну амортизації може бути економічно виправда-

на. Але така можливість завжди супроводжується скороченням обсягів виробництва. Тому зазвичай обчислення будуються на нормативних термінах амортизації обладнання.

Жодне з економічних обмежень не є абсолютним і незмінним. Успішна реалізація структурних реформ, перехід до ринкової економіки і виведення з експлуатації енергоспоживаючого обладнання неконкурентоспроможних виробництв помітно змінює галузеву структуру економіки в багатьох країнах. Обмеження щодо нарощування обсягів виробництва енергозберігаючого обладнання залежить від обсягу інвестицій, спрямованих на розширення потужностей з його виробництва. Зміна політики амортизації, пільги та субсидії на покупку і виробництво енергозберігаючого обладнання пом'якшують обмеження, яке пов'язане з термінами заміни обладнання. Тому заходи з реформування економіки та реалізації політики підвищення ефективності використання енергії здатні наблизити економічну складову потенціалу до технологічної.

Одним із найбільш перспективних напрямів державної політики підвищення ефективності використання енергії є стандартизація і сертифікація енергетичних показників обладнання та технологічних процесів для досягнення їх відповідності державним вимогам. Це особливо важливо, оскільки в найближчому майбутньому в Україні належить заміна значної частини зношених виробничих фондів, і від того, наскільки ефективними будуть нові фонди, які будуть експлуатуватися протягом найближчих десятиліть, значною мірою залежатиме ефективність використання енергії.

Стандартизація обмежує можливість вибору обладнання з показниками енергоефективності нижче рівня, заданого у стандарті. Однак важливо не лише наявність вимог стандартів, а й практика їх застосування. Іншим важливим заходом є лібералізація зовнішньої торгівлі. Завдяки їй на ринку України з'явилася велика кількість енергоефективного закордонного обладнання. Поява й успішне застосування закордонного обладнання дало величезний імпульс розвитку виробництва закордонних аналогів в Україні.

До соціальної складової потенціалу належить ступінь готовності суспільства і суб'єктів господарювання до реалізації енергозберігаючих проектів. Допомогти їм використовувати можуть заходи в засобах масової інформації, які мають поступово, але досить швидко, сформувати у свідомості суспільства, керівників промисловості і бізнесменів позитивне ставлення до енергозберігання.

Складова потенціалу, обмежена соціальними умовами, називається ринковою складовою потенціалу. Вона має визначитись ринковою ситуацією, у разі якої формуються рішення з впровадження енергозберігаючих заходів. Ринкові умови визначають терміни окупності капіталовкладень у підвищення енергоефективності.

Головним фактором тут є рівень цін на енергоносії відносно рівня цін на інші фактори виробництва, енергоефективне обладнання, матеріали та послуги.

Загальноекономічна ситуація в країні через рівень монополізації економіки, темпи інфляції, роль цінової конкуренції в розширенні або збереженні ринків збуту, система податків, ставки відсотка по кредиту, обмінний курс валюти й інші параметри визначають мінімальні вимоги до ефективності приватних капіталовкладень, або вимоги до максимального терміну окупності таких капіталовкладень. Нестійка загальноекономічна ситуація, недостатні фінансові ресурси споживача

створюють жорсткіші вимоги до терміну окупності та зменшують ринкову складову потенціалу енергозбереження.

Серед складових потенціалу енергозбереження виділяється кадрова. Її визначають наявністю кваліфікованих трудових ресурсів, зайнятих в енергетичній діяльності (фахівці енергетичних служб, энергоаудиту, енергетичного менеджменту). З огляду на це, є необхідність взаємодіяти з навчальними закладами, вести підготовку та навчання кадрів, проводити стажування та інші заходи щодо надбання працівниками необхідних навичок в енергетичній сфері.

До складових потенціалу варто віднести інформаційну – це та частина потенціалу, яка оформлена у вигляді техніко-економічних обґрунтувань проектів або рішень окремих осіб. Вигода від інвестицій у підвищення енергетичної ефективності може бути не усвідомлена тими, хто готує і приймає такі рішення. Останній момент може бути вирішальним. Якщо рішення приймаються централізовано, то тривалий бюрократичний процес від ініціації рішень до їх прийняття різко обмежує число як висунутих, так і затверджених ініціатив. Оскільки процес енергоспоживання децентралізований, централізований спосіб прийняття рішень різко обмежує інформаційну складову потенціалу енергозбереження.

Відсутність необхідної інформації, можливості або невміння її зібрати й обробити у системах децентралізованого прийняття рішень є головними причинами того, що прибуткові проекти з підвищення ефективності використання енергії залишаються нерезалізованими, тоді як величезні кошти перерозподіляються на користь енергопостачальних компаній. Отримання надійної й адекватної інформації – процес досить дорогий і потребує. Збір даних про енергоспоживання потребує фінансових вкладень у прилади обліку та збирання інформації [9]. Нові інформаційні технології дають змогу знизити витрати на збір і обробку інформації і наблизити значення інформаційної складової потенціалу до ринкової.

Фінансова складова потенціалу є частиною техніко-економічних обґрунтувань проектів, під яку виділені фінансові ресурси. Величина фінансової складової потенціалу залежить від фінансових результатів підприємства або організації і частки проектів із підвищення ефективності використання енергії у фінансовому плані. Вона залежить від вимог до мінімальної ефективності капіталовкладень у проекти, які спрямовані на зниження витрат, конкуренцію з боку інших напрямів вкладення коштів, корпоративних схем прийняття інвестиційних рішень тощо. Цілий спектр економічних інструментів дає змогу помітно збільшити розмір фінансових ресурсів, що спрямовуються на підвищення ефективності використання енергії.

Класифікація складових потенціалу енергозбереження не має цінності сама по собі. Важливим є те, як ці потенціали співвідносяться між собою, і що можна зробити, щоб фінансова складова потенціалу стала якнайближче до технологічної. Але спочатку потрібно визначити дистанцію між ними.

Однією з причин того, що реалізується така низька частка потенціалу енергозбереження, є незривненість системи управління. Головне завдання системи управління енергозбереженням на сучасному етапі – максимальне наближення фінансової складової потенціалу до інформаційної, а останньої – до ринкової. Отже, можна виділити такі пріоритетні напрями підвищення ефективності систем енергозбереження у промисловості:

1. Підвищення енергоефективності варто сприйняти як засіб вирішення широкого комплексу економічних проблем. Необхідна значна робота: поширення

інформації про рівень енергетичних і грошових втрат через низьку енергоефективність та досягнуті вигоди від заходів щодо їх усунення, реалізації демонстраційних проектів, проведення спеціальних міжвідомчих, міжрегіональних рад із підвищення ефективності використання енергії, проведення семінарів, активне залучення неурядових організацій та засобів масової інформації до цієї діяльності.

2. Без фінансової підтримки, зокрема завдяки коштам державного бюджету, діяльність з підвищення енергоефективності буде проходити повільно. Фінансова складова потенціалу енергозбереження залежить від коштів, що виділяються з державного бюджету. Держава повинна продемонструвати, що проблема підвищення енергоефективності дійсно розглядається як ключова і заслуговує значної фінансової підтримки держави [10]. Така підтримка стане індикатором серйозного ставлення держави до проблем і буде фінансовим важелем залучення коштів бюджетів суб'єктів України, органів самоврядування, українських і зарубіжних комерційних банків та інших інвесторів.
3. Необхідно розробити і запустити механізми економічного заохочення споживачів щодо вкладення коштів в енергозбереження. Сьогодні таких механізмів немає. Водночас, дотаційним органам місцевого самоврядування не вигідно економити бюджетні кошти, оскільки це може обернутися зниженням рівня дотацій їх бюджетів.
4. Низька технічна та інформаційна оснащеність, а також кваліфікаційний рівень низового персоналу, є помітною перешкодою на шляху розробки та реалізації заходів з енергозбереження.
5. Проблема заборгованості бюджетів усіх рівнів за енергоносії породжує швидке зростання сумарної заборгованості за енергоносіями і цим самим знижує стимули до підвищення ефективності використання енергії.
6. Завдання щодо зниження витрат на енергопостачання належить до пріоритетів економічної та бюджетної політики. Однак опора лише на адміністративні або тільки на ринкові механізми не дає бажаного результату: значна частина інноваційного потенціалу підвищення енергоефективності залишається незадіяною. У процесі дослідження встановлено, що тільки вивіреним балансом ринкових механізмів і заходів державної інноваційної політики підвищення енергоефективності приносить позитивні результати.

Висновки і перспективи подальших розробок. Відповідна реалізація активної державної інноваційної політики, яка буде поєднувати державне регулювання з ринковими механізмами, повинна: пом'якшити фінансову кризу за рахунок скорочення витрат виробництва на енергоносії; підвищити експортний потенціал країни; підвищити гнучкість і пристосованість системи енергопостачання до можливих перебоїв у постачанні і швидко мінливих ринкових умов; вивільнити бюджетні кошти на реалізацію пріоритетних соціально-економічних програм; підвищити конкурентоспроможність вироблених товарів і послуг, а також збільшити зайнятість населення завдяки розвитку виробництва енергоефективного обладнання та матеріалів; підвищити ефективність систем виробництва і розподілу електричної і теплової енергії, а також кінцевого їх використання; послабити проблему неплатежів, скоротити заборгованість обласного та місцевих бюджетів перед енергопостачальними організаціями; забезпечити обґрунтованість визначення і обов'язковість застосування нормативів витрат (лімітів) палива та енергії для організації бюджетної сфери; удосконалити систему моніторингу та звітності з витрат

енергетичних ресурсів і одержуваної економії бюджетних коштів, що включає розробку паливно-енергетичних балансів, енергетичних паспортів та атестатів об'єктів господарської діяльності; підвищити ефективність контролю за тарифами на електричну та теплову енергію; впорядкувати організацію ринку електричної та теплової енергії, правові та економічні відносини його учасників; забезпечити стабільний з точки зору навколишнього середовища та безпечний розвиток систем енергопостачання за допомогою розумного й ефективного використання енергії.

Література

1. Потенціал енергозбереження в Україні: де він проявляється і як його реалізувати? [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://ua-energy.org/post/37475>.
2. Андрійчук В. Шляхи досягнення енергетичної безпеки / В. Андрійчук // Політика і час. – 2006. – № 12. – С. 35-37.
3. Гришко В.В. Енергозбереження на промислових підприємствах / В. Гришко, А. Мазаракі. – К. : Вид-во "Либідь", 2010. – 340 с.
4. Енергоефективність як ресурс інноваційного розвитку: національна доповідь про стан та перспективи реалізації державної політики енергоефективності у 2008 році / С.Ф. Єрмілов, В.М. Гець, Ю.П. Ященко, В.В. Григоровський, В.Е. Лір та ін. – К. : Вид-во НАЕР, 2009. – 93 с.
5. Свірчевська Ю.А. Енергозбереження як засіб досягнення енергетичної безпеки України / Ю.А. Свірчевська // Економічна та соціальна географія : наук. зб. – 2010. – Вип. 61-238. – С. 148-153.
6. Ермилов С. Формирование конкурентных энергорынков в Украине / С. Ермилов // Экономика Украины. – 2007. – № 10. – С. 15-28.
7. Суходоля О. Динаміка реалізації політики енергоефективності: засоби та процедури оперування / О. Суходоля // Збірник наукових праць НАДУ. – К. : Вид-во НАДУ. – 2006. – Вип. 1. – С. 189-204.
8. Сердюк Т.В. Організаційно-економічний механізм енергозбереження у промисловості : монографія / Т.В. Сердюк. – Вінниця : Вид-во "Універсум-Вінниця", 2005. – 154 с.
9. Маліновський А.А. Контроль та планування енерговикористання : навч. посібн. [для студ. ВНЗ] / А.А. Маліновський; Регіональний центр з підготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері енергозбереження та енергетичного менеджменту. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка". – 2001. – 55 с.
10. Пропозиції до енергетичної стратегії України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://necin.com.ua>.

Петринка В.Ю. Концепция построения инновационного потенциала энергосбережения промышленных предприятий

Раскрыта сущность концепции построения инновационного потенциала энергосбережения промышленных предприятий, проведено разделение энергосбережения по типам инновационных составляющих, которые вносят свою долю в общее инновационное развитие экономики страны, выделены приоритетные направления повышения эффективности систем энергосбережения в промышленности, что позволит повысить экспортный потенциал страны, конкурентоспособность производимых товаров и услуг, а также увеличить занятость населения благодаря развитию производства энергоэффективного оборудования и материалов.

Petrynka V. Yu. Concept construction innovation potential energy industrial enterprises

The essence of the concept of building an innovative energy saving potential of industrial enterprises is certain in the article, the separation of energy saving is conducted by types of innovative components, that make its share of the overall development of innovative economy, the priorities improve the efficiency of energy conservation is selected in industry, which will help improve the export potential of the country's competitiveness goods and services, and employment is increase through the development, production of equipment and materials.

4. ЕКОНОМІКА, ПЛАНУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗЯХ

УДК 336.77

Доц. А.Б. Камінський, д-р екон. наук –
Київський НУ ім. Тараса Шевченка

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ СКОРИНГУ В КРЕДИТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Представлено концептуальні підходи до використання скорингу на різних етапах взаємодії банку з позичальником. Показано специфіку підходів на етапах: залучення клієнтів, аплікації, кредитних відносин, стягнення заборгованості. Обґрунтовано переваги використання скорингів на кожному з етапів.

Ключові слова: кредитний скоринг, споживче кредитування, ризик-менеджмент банку.

Постановка проблеми. Скоринг як інструмент оцінки позичальника використовується банками в споживчому кредитуванні починаючи з 1940-х років, коли його вперше запропонував американський економіст Д. Дюран. На основі даних від банків він сформував сукупність характеристик позичальників, які істотно впливають на кредитний ризик, та запропонував методику його оцінювання. Сутність методики полягає у сумуванні балів за кожен атрибут позичальника та отриманні сукупного скорингового балу. Значенням скорингового балу відповідають ймовірності дефолту. Як результат, прийняття кредитного рішення ґрунтується на значенні сукупного скорингового балу позичальника: якщо бал вищий від певного рівня, то позичальник отримує кредит, в іншому випадку йому відмовляють у наданні кредиту. У зв'язку із розвитком споживчого кредитування в останні 50 років скоринг, як інструмент прийняття рішень, постійно розвивався в аспекті підходів до його конструювання та в аспекті сфер застосування. Підходи до побудови скорингу охоплюють різноманітний статистичний, економіко-математичний та експертний інструментарій. На сьогодні побудовані та застосовуються скоринги поведінки позичальника, колекторські скоринги тощо. Ефективність скорингів виявляє себе на всіх етапах взаємодії кредитора з позичальником, але системного погляду на їх застосування в кредитних процесах поки не сформовано. Основною проблемою, дослідженню якої присвячена дана стаття, є недостатня розробленість концептуальних основ використання скорингів у бізнес-процесах кредитування. Розбудова таких основ дозволить реалізувати системний підхід до імплементації скорингу, що дозволить використати можливості та переваги скорингів на різних стадіях взаємодії кредитора з позичальником.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Кредитний ризик постійно перебуває в сфері щільної уваги науковців та практиків, що обумовлюється перманентним розвитком кредитних відносин та регулятивними нормами в банківському секторі, такими як "Базель II" та "Базель III". Це обумовлює значну кількість публікацій закордонних та українських авторів. В Україні проблематику кредитних ризиків, їх оцінку та моделювання вивчали В.В. Вітлінський, Т.С. Клебанова, Н.І. Костіна, Б.Ю. Кишакевич, О.В. Пернарівський, В.І. Грушко, І.О. Лютий,